

Nova univerza – nova univerzitetna knjižnica

*Ines Vodopivec**

»Knjižnica je srce univerze«

Predsednik Univerze Harvard, Charles Eliot

POVZETEK

Z ustanovitvijo Nove univerze so se pojavile težnje po ustanovitvi skupne univerzitetne knjižnice, ki bi podpirala izobraževalno-informacijski sistem vseh članic univerze. V prispevku je predstavljen primer reorganizacije obstoječih visokošolskih knjižnic v nov univerzitetni model kot študija primera. Prispevek se osredotoča na temeljna izhodišča za ustanovitev, organizacijo in delovanje Univerzitetne knjižnice Nove univerze. Upošteva zakonodajo, standarde za visokošolske knjižnice ter nekatere druge dokumente, ki so pomembni za delovanje visokošolskih knjižnic, kot je Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe; ali Merila za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu, ki ob podeljevanju akreditacije visokošolskim zavodom ter študijskim programom preverjajo tudi postavke povezane s knjižnico. Projekt razvoja nove Univerzitetne knjižnice Nove univerze se je odvil v osmih fazah. Upoštevani so bili naslednji vidiki: evalvacija nekdanjih (prej obstoječih) visokošolskih knjižnic in posnetek izhodiščnega stanja, formalna registracija knjižnice, načrt prostorov in finančni načrt; ureditev enotne knjižnične zbirke, nadgradnja sistema z e-storitvami ter evalvacija projekta.

Ključne besede: visokošolske knjižnice, univerzitetne knjižnice, standardi, akreditacije, NAKVIS, ustanovitev knjižnice

* Nova Univerza, Fakulteta za slovenske in mednarodne študije (FSMS), Pomočnica ravnateljica za vodenje strokovnega dela Narodne in univerzitetne knjižnice, e-naslov: ines.vodopivec@nuk.uni-lj.si.

New University – New University Library

ABSTRACT

With formation of the New University, a common university library was established to support the education and information system of all students and other members of the university. The article presents an example of the reorganization of existing higher education libraries into a new university model. It could be used as a case study model of a good practice, as it focuses on strategic infrastructure and documents needed for the establishment, organization and operation of the new university library. In the article legislation, standards for higher education libraries and some other documents important for the functioning of higher education libraries in Slovenia are considered, such as the Rules on the conditions for conducting library activities as a public service or Criteria for the accreditation and external evaluation of higher education institutions and study programmes of the National Agency for the Quality of Higher Education. These evaluate also features related to the library systems when awarding accreditation to higher education institutions and study programs. The project of the new university library development took place in eight stages. It took into account all aspects of library activities addressed by the Slovenian professional library standards for evaluation and organisation of higher education libraries.

Key words: higher education libraries, university libraries, standards, accreditations, NAKVIS, creation of a library

1. Uvodna pojasnila

Nova univerza je pričela z delovanjem, ko je Senat za akreditacijo pri Svetu RS za visoko šolstvo dne 06. 10. 2008 izdal pozitivno strokovno mnenje k ustanovitvi Nove univerze. Dne 21. 10. 2008 je bil zasebni zavod Nova univerza vpisan v register Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES).¹ Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS)² je nato

¹ AJ PES, 2022, e-vir.

² Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu, 2022, e-vir.

dne 28. 11. 2016 Novo univerzo vpisala v javno evidenco akreditiranih visokošolskih zavodov.

Z ustanovitvijo Nove univerze, katere članice so Fakulteta za državne in evropske študije – FDŠ (vpis v AJPES dne 10. 11. 2000), Evropska pravna fakulteta – EVRO-PF (vpis v AJPES dne 23. 8. 2005) in Fakulteta za slovenske in mednarodne študije – FSMŠ (vpis v AJPES 28. 5. 2013),³ so se pojavile težnje po ustanovitvi skupne univerzitetne knjižnice, ki bi podpirala izobraževalno-informacijski sistem vseh članic univerze. Poleg fakultet je dostop do knjižničnega gradiva in virov pomemben še za enote, ki izvajajo znanstveno-raziskovalno in razvojno dejavnost na univerzi. V okviru članic so to naslednji inštituti in center:

1. Znanstveno-raziskovalni center Nove univerze;⁴
2. Inštitut za raziskovanje v pravu;⁵
3. Inštitut za management nepremičnin;⁶
4. Raziskovalna skupina FDŠ;⁷ ter
5. Inštitut za slovenoslovje.⁸

Prispevek se v nadaljevanju osredotoča na temeljna izhodišča za ustanovitev, organizacijo in delovanje novoustanovljene Univerzitetne knjižnice Nove univerze.

1.1. Zakonska določila in standardi delovanja visokošolskih knjižnic

Nova univerza je zasebna univerza in njene članice niso javni visokošolski zavodi. Vendar pa slednji izvajajo nekatere koncesionirane študijske programe, kar pomeni, da so v določenem obsegu za izvajanje študijskih programov prejemniki koncesij – sredstev s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport

³ Strategija razvoja Nove univerze 2021 – 2024 navaja, da je namen univerze širiti svoja področja izobraževanja z vključevanjem novih, zlasti pridruženih članic in z uvajanjem novih interdisciplinarnih programov, ki jih izvaja univerza sama ali preko svojih članic. V letu 2022 univerza vključuje kot pridružene članice na podlagi pogodbe in statutarnih določb o pridruženem članstvu štiri pridružene članice: Kolegij ESLG, Priština (Republika Kosovo), Visokošolski zavod fizioterapevtika, Visoka šola za gradbeno inženirstvo Kranj – VŠGI, AREMA – Visoka šola za regionalni management (Strategija razvoja Nove univerze za obdobje 2021 – 2024, 2020, str. 6).

⁴ Razisk. organizacija: Nova Univerza, evidenčna št. 3834 - iz evidence ARRS.

⁵ Razisk. organizacija: Nova Univerza, Evropska pravna fakulteta, evidenčna št. 2629-001 - iz evidence ARRS.

⁶ Razisk. organizacija: Nova Univerza, Evropska pravna fakulteta, evidenčna št. 2629-002 - iz evidence ARRS.

⁷ Razisk. organizacija: Nova Univerza, Fakulteta za državne in evropske študije, evidenčna št. 8554 - iz evidence ARRS.

⁸ Razisk. organizacija: Nova Univerza, Fakulteta za slovenske in mednarodne študije, evidenčna št. 3270 - iz evidence ARRS.

(MIZŠ). Zakon o gospodarskih javnih službah (ZGJS) v 6. členu opredeljuje oblike zagotavljanja javnih služb, med katere sodijo tudi koncesije.⁹ Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030 (ReNPVŠ30) pa navaja, da bodo »knjižnično javno službo na področju visokošolske dejavnosti izvajale visokošolske knjižnice.«¹⁰

Prav tako so na Novi univerzi nekateri potrjeni programi in projekti s strani Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS (ARRS) oz. MIZŠ v celoti ali delno sofinancirani iz javnih, tj. znanstveno-raziskovalnih ali razvojnih sredstev in razpisov.¹¹

Statusna vprašanja knjižnic, katerih dejavnost je potrebna za uresničevanje visokošolske dejavnosti, če so ustanovljeni v okviru univerz visokošolskih knjižnic delno ureja Zakon o visokem šolstvu (ZVis), ki v 14. členu med pogoji za ustanovitev visokošolskega zavoda pod 4. točko med drugim navaja, da se visokošolski zavod lahko ustanovi, če »so študentom in zaposlenim zagotovljene storitve knjižnice visokošolskega zavoda, ki bo z izvajanjem knjižnične dejavnosti podpirala študijski, strokovni, raziskovalni in umetniški proces visokošolskega zavoda.«¹² Natančnejših določil v zvezi z obstojem knjižnice na posameznem visokošolskem zavodu, kot je lokacija knjižnice glede na lokacijo visokošolskega zavoda ali načini za izvajanje knjižnične dejavnosti na visokošolskem zavodu (lahko gre za izposajo fizičnega gradiva, za spletno čitalnico oz. digitalno knjižnico, oddaljen dostop do virov itd.) zakon ne navaja.¹³

Določila v zvezi z visokošolskimi oz. univerzitetnimi knjižnicami so navedena predvsem v Zakonu o knjižničarstvu (ZKnj-1), ki v členu 29. navaja, da visokošolske knjižnice »podpirajo študijski in raziskovalni proces, tako da izvajajo knjižnično dejavnost predvsem za študente, visokošolske učitelje in visokošolske sodelavce. V 2. členu ZKnj-1 so naštetje dejavnosti knjižnične javne službe,¹⁴ ne glede na tip knjižnice:

⁹ ZGJS, člen 6.

¹⁰ Resolucija, 2022, člen C 1.2.

¹¹ Glej npr. Pravna digitalna enciklopedija in učilnica Slovenije (DEUS, 2019, e-vir); Ev. št. projekta ARRS P5-0398, J5-3112 (C), J5-1790, J5-1791, J6-3140, J5-8240; J6-9354; J5-7359 ipd.

¹² ZVis, člen 14.

¹³ Knjižnice so na kratko omenjene tudi v okviru evropskih standardov in smernic za notranje zagotavljanje kakovosti v visokošolskih ustanovah. Glej Standardi in smernice za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru (2005).

¹⁴ »Na področju visokega šolstva ne zakon ne na njegovi podlagi izdani predpisi ne opredeljujejo, kaj je javna služba.« (Revizijsko poročilo, 2021, str. 5).

- »zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva,
- zagotavljanje dostopa do knjižničnega gradiva in elektronskih publikacij,
- izdelovanje knjižničnih katalogov, podatkovnih zbirk in drugih informacijskih virov,
- posredovanje bibliografskih in drugih informacijskih proizvodov in storitev,
- sodelovanje v medknjižnični izposoji in posredovanju informacij,
- pridobivanje in izobraževanje uporabnikov,
- informacijsko opismenjevanje,
- varovanje knjižničnega gradiva, ki je kulturni spomenik,
- drugo bibliotekarsko, dokumentacijsko in informacijsko delo.«¹⁵

Na področju vzgoje in izobraževanja zajema knjižnična dejavnost posamične naloge glede na zahteve visokošolskega zavoda. Univerzitetne knjižnice pa so glavne visokošolske knjižnice univerz in opravljajo v okviru javne službe iz 2. člena tega zakona in nalog visokošolskih knjižnic še naslednje naloge:

- »koordinirajo knjižnično dejavnost na univerzah,
- koordinirajo nabavo in ponudbo knjižničnega gradiva v okviru univerz,
- organizirajo in usklajujejo delovanje sistema medknjižnične izposoje,
- koordinirajo deponiranje in izločanje gradiva na univerzah,
- koordinirajo izdelavo bibliografije visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev svoje univerze,
- pridobivajo in obdelujejo obvezne izvode gradiv, ki nastajajo in se objavljajo v okviru univerze, vključno z diplomskimi, magistrskimi in doktorskimi nalogami,
- usklajujejo pripravo in izvedbo programov izobraževanja uporabnikov na univerzah,
- nudijo strokovno pomoč delavcem v knjižnični dejavnosti v okviru univerz,
- lahko opravljajo domoznansko dejavnost,
- lahko opravljajo druge naloge, katerih izvajanje nanje prene-se nacionalna knjižnica.«¹⁶

¹⁵ ZKnj-1, člen 2.

¹⁶ Prav tam, člen 29.

Ob ustanovitvi UKNU v letih 2017, 2018 so veljali Strokovni standardi in priporočila za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic (za obdobje 2012–2020), v letu 2020 pa so bili sprejeti novi Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice (za obdobje od 1. junija 2021 do 31. maja 2030), ki jih je sprejel Nacionalni svet RS za knjižnično dejavnost na 105. seji, dne 31. maja 2021. Standardi opredeljujejo dejavnosti visokošolskih (tudi univerzitetnih knjižnic). Tako pretekli kot tudi v letu 2022 veljavni standardi navajajo, da je »visokošolska knjižnica pravna oseba ali njena enota, ki izvaja knjižnično dejavnost za podporo pedagoškemu, znanstvenoraziskovalnemu in strokovnemu delu visokošolskega zavoda (univerze, članice univerze, samostojnega visokošolskega zavoda), oziroma samostojni zavod, ki je visokošolska knjižnica.«¹⁷

Glede na status lahko »deluje knjižnica kot članica univerze, kot knjižnica članice univerze, kot knjižnica samostojnega visokošolskega zavoda oziroma kot samostojen zavod« in je »v prvi vrsti namenjena zadovoljevanju informacijskih potreb študentov in zaposlenih na visokošolskem zavodu in tudi širši javnosti, če opravlja knjižnično dejavnost kot javno službo.«¹⁸

1.2. Umestitev univerzitetne knjižnice Nove univerze v okvir slovenskega visokošolskega knjižničnega prostora

V Sloveniji so visokošolske knjižnice torej lahko samostojne ali nesamostojne. Statut Univerze v Ljubljani navaja med skupnimi organizacijskimi enotami tudi Knjižnico Univerze v Ljubljani,¹⁹ vendar pa delujejo znotraj univerze predvsem nesamostojne knjižnice na posameznih fakultetah univerze ter knjižnici, ki sta samostojni pravni osebi ter pridruženi članici univerze, to sta Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani (CTK) in Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK). NUK izvaja naloge univerzitetne knjižnice za Univerzo v Ljubljani na podlagi zakona, način opravljanja nalog pa je urejen s pogodbo.²⁰ Univerza v Mariboru ima lastno Univerzitetno knjižnico Maribor (UKM), ki je samostojna pravna oseba ter po Statutu Univerze v Mariboru opredeljena kot druga članica univerze.²¹

¹⁷ Standardi, 2021, str. 17.

¹⁸ Prav tam.

¹⁹ Statut Univerze v Ljubljani, člen 19.

²⁰ ZKnj-1, člen 68.

²¹ Statut Univerze v Mariboru, 2017, člen 7.

Statusno nesamostojne knjižnice delujejo v okviru drugih pravnih oseb, tj. visokošolskih zavodov, kot v primeru Osrednje humanistične knjižnice Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (OHK FF).²² Tudi deset fakultet, članic Univerze v Mariboru, ima svoje nesamostojne knjižnice. Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko (FERI), Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo (FGPA), Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo (FKKT) in Fakulteta za strojništvo (FS) pa imajo skupno visokošolsko knjižnico štirih tehniških fakultet Univerze v Mariboru. Filozofska fakulteta, Pedagoška fakulteta in Fakulteta za naravoslovje in matematiko imajo prav tako skupno visokošolsko knjižnico - Miklošičeva knjižnica, Univerza v Mariboru (FPNM).

Knjižnica Univerze v Novi Gorici (PNG)²³ je statusno nesamostojna visokošolska knjižnica,²⁴ ki podpira študijsko in raziskovalno dejavnost fakultet, laboratorijev in centrov zasebne univerze v Novi Gorici. Slednji delujejo na različnih lokacijah,²⁵ knjižnica PNG pa je organizirana kot skupna služba univerze.²⁶ Univerza na Primorskem Univerzitetna knjižnica (UPUK)²⁷ je statusno nesamostojna visokošolska knjižnica,²⁸ ki je članica Univerze na Primorskem.²⁹ UPUK je centralno organizirana univerzitetna knjižnica, ki deluje na več lokacijah, v osmih oddelkih. Ob ustanovitvi Univerze na primorskem je UPUK nastala z reorganizacijo knjižničnega informacijskega sistema Univerze na Primorskem v univerzitetno knjižnico.³⁰

Novoustanovljena Univerzitetna knjižnica Nove univerze (UKNU)³¹ se glede na način financiranja univerze, po obsegu in številu potencialnih uporabnikov univerze ter po zgodovinskem ozadju Nove univerze³² s knjižnicami Univerze v Ljubljani

²² COLIB.SI – podatki o slovenskih knjižnicah, 2022, e-vir.

²³ PNG, število zaposlenih: 3; skupno št. uporabniških mest: 35; zbirka gradiva: 32.349 enot (BibSist, 2021, e-vir).

²⁴ Glej COLIB.SI – podatki o slovenskih knjižnicah, 2019, e-vir.

²⁵ Glej lokacije Univerze v Novi Gorici (Nova Gorica, Ajdovščina, Vipava), 2022, e-vir.

²⁶ Glej seznam skupnih služb Univerze v Novi Gorici, 2022, e-vir.

²⁷ UPUK, število zaposlenih: 12; skupno št. uporabniških mest: 101; zbirka gradiva: 83.627 enot (BibSist, 2021, e-vir).

²⁸ Glej COLIB.SI – podatki o slovenskih knjižnicah, 2019, e-vir.

²⁹ 19. 10. 2011 je na 32. redni seji Državni zbor Republike Slovenije potrdil Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o ustanovitvi Univerze na Primorskem z UPUK kot novo članico (UP, 2022, e-vir).

³⁰ Miholič, 2013.

³¹ Nova univerza je imela v letu 2017 skupaj vpisanih 3.328 študentov, v študijskem letu 2022 pa 2.840 študentov (Informacijski sistem VIS, 2018 in 2022, e-vir).

³² Univerza v Ljubljani, ustanovljena leta 1919, je imela v letu 2017 skupaj 38.762 vpisanih študentov, v 2021 pa 39.010 študentov (Univerza v številkah 2018 in 2021, e-vir). Univerza v Mariboru, ustanovljena

in Univerze v Mariboru težko primerja. Bolj primerljivi v obsegu in delovanju sta knjižnici Univerze v Novi Gorici³³ in Univerze na Primorskem,³⁴ ki sta v okviru univerz nastali v zadnjih dvajsetih letih. Nova univerza podobno kot UNG izvaja pedagoško in raziskovano dejavnost na različnih lokacijah po Sloveniji oziroma celo na bistveno širši nacionalni ravni. Nekdaj samostojni visokošolski zavodi EVRO-PF, FDŠ in FSMŠ, so do ustanovitve skupne Nove univerze, katerih člani so, sicer že imeli lastne visokošolske (tj. fakultetne) knjižnice. Za ustanovitev UKNU je bila torej nujna in smiselna reorganizacija in združitev že obstoječih visokošolskih knjižnic fakultet članic Nove univerze v skupno UKNU, podobno kot v primeru UPUK. UKNU je organizirana kot organizacijska enota univerze za vse fakultete članice ter raziskovalne skupine kot skupna služba univerze, podobno kot v primeru UNG. Izvaja pa knjižnično dejavnost tudi na dislociranih enotah študija. Bistvenega pomena za razvoj univerze pa je, da so se lahko z združitvijo obstoječih knjižnic v skupno univerzitetno knjižnico optimizirali vsi postopki in dejavnosti, ki so predhodno potekale na posameznih visokošolskih knjižnicah.

1.3. Kvalitativni kazalci delovanja visokošolskih knjižnic

Ob načrtovanju in razvoju UKNU velja skladno z navedbami iz prejšnjega poglavja upoštevati v nadaljevanju navedene kvalitativne kazalce za javne visokošolske knjižnice, četudi knjižnična dejavnost na Novi univerzi in njenih članicah neposredno ni v celoti financirana iz javnih sredstev. Navedeni obstoječi kvalitativni kazalci za javne visokošolske knjižnice so namreč upoštevani tudi pri akreditacijah, samoevalvacijskih in revizijskih poročilih.³⁵

leta 1975, je imela v letu 2017 skupaj vpisanih 14.248 študentov, v študijskem letu 2020/2021 pa 13.949 (Letno poročilo Univerze v Mariboru za leto 2017 in 2021).

³³ Univerza v Novi Gorici je formalno nastala leta 2006. V letu 2017 je imela skupaj 409 vpisanih študentov, v študijskem letu 2020/2021 je bilo vpisanih 370 vseh študentov. (Poročilo o delu Univerze v Novi Gorici 2017 in 2021).

³⁴ Univerzo na Primorskem je leta 2003 z zakonom ustanovil Državni zbor Republike Slovenije. V letu 2017 je imela skupaj 4.989 vpisanih študentov, v študijskem letu 2022/2023 je vpisanih 5.745 študentov (Letno poročilo za leto 2017 in 2022, e-vir).

³⁵ Za pregledne študije o kakovosti v visokošolskih knjižnicah glej še zbornik *Kakovost v visokošolskih in specialnih knjižnicah* (2008), posebej še prispevek *Kakovost univerze in visokošolske knjižnice* (Ambrožič, 2008, str. 59-83). O vlogi knjižnic v akreditacijskih postopkih univerz glej *Mariborsko deklaracijo* (2006).

1.3.1. Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe določa obseg knjižnične zbirke in delovanje visokošolskih knjižnic, in sicer:

A) »Univerzitetna knjižnica ima najmanj 50.000 enot gradiva in naroča ali omogoča dostop vsaj do 1000 redno naročenih naslovov serijskih publikacij«, medtem ko ima knjižnica članice univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda »vsaj 10.000 enot gradiva in najmanj po 2 izvoda študijskega gradiva« za posamezen predmet ter »omogoča dostop do vsaj 100 naslovov serijskih publikacij«. ³⁶

B) »Visokošolska knjižnica zbira gradivo, povezano s pedagoškim, znanstvenoraziskovalnim in umetniškim procesom na univerzi, na vseh članicah univerze oziroma v samostojnih visokošolskih zavodih«. »Univerzitetna knjižnica gradi predvsem temeljno knjižnično zbirko, ki obsega referenčno gradivo in temeljna dela s predmetnih področij univerze, doktorske disertacije in magistrske naloge, ki so nastale na univerzi, in dela, ki so nastala v okviru univerze. Uporabnikom omogoča dostop do elektronskih virov, ki podpirajo študijske programe ter znanstvenoraziskovalno dejavnost na univerzi«. ³⁷

C) »Visokošolska knjižnica ima v prostem pristopu vsaj referenčno zbirko in vsaj 2 izvoda predpisanega študijskega gradiva. Knjižnica članice univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda je aktivno vključena v nacionalni vzajemni bibliografski sistem« (COBISS.si). ³⁸

D) »Univerzitetna knjižnica ima ustrezno število strokovnih delavcev v skladu s svojim namenom oziroma z nalogami, ki jih opravlja« ter številom potencialnih uporabnikov »(vpisanih študentov, visokošolskih učiteljev, znanstvenih delavcev in visokošolskih sodelavcev)«. »Knjižnica članice univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda mora imeti zaposlena najmanj 2 delavca z univerzitetno izobrazbo bibliotekarske ali druge ustrezne smeri.« Za vsako nalogo, ki jo knjižnica članice univerze koordinira ali

³⁶ Pravilnik, 2003, 25. člen.

³⁷ Prav tam, 26. člen.

³⁸ Prav tam, 27. člen.

izvaja za potrebe knjižničnega sistema univerze, »ima vsaj še po enega strokovnega delavca«. ³⁹

E) »Univerzitetna knjižnica mora imeti ustrezen prostor glede na velikost univerze in obseg nalog, ki jih opravlja. Poleg prostora za postavitev gradiva v prosti pristop in za skladiščno postavitev mora imeti ustrezen prostor za informacijske storitve ter prostor za študij in raziskovalno delo. Knjižnica članice univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda mora imeti ustrezen prostor glede na obseg nalog, ki jih opravlja, in ki omogoča postavitev dela zbirke v prosti pristop, postavitev ustrezne opreme in vsaj 1 čitalniško mesto na 50 potencialnih uporabnikov«. ⁴⁰

F) »Visokošolska knjižnica mora imeti ustrezno opremo v skladu z obsegom nalog, ki jih opravlja. Imeti mora telefon in fotokopirni (preslikovalni) stroj ter najmanj en računalnik z dostopom do svetovnega spleta za uporabnike. Zagotavljati mora vsaj 1 računalniško mesto z dostopom do svetovnega spleta na vsakih 300 potencialnih uporabnikov«. ⁴¹

1.3.2. Merila za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov

Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS) preverja pri podeljevanju akreditacije visokošolskim zavodom sledeče postavke povezane s knjižnico pri akreditaciji visokošolskega zavoda: ⁴²

A) Za akreditacijo visokošolskega zavoda: »11. standard: zagotovljene so storitve knjižnice visokošolskega zavoda. Presojajo se: študijska, strokovna in znanstvena literatura ter načrt razvoja knjižnične dejavnosti in storitev ter usposobljenost knjižničnih delavcev«. ⁴³

B) Za podaljšanje akreditacije visokošolskega zavoda: »17. standard: knjižnica visokošolskega zavoda ima ustrezno študijsko, strokovno in znanstveno literaturo ter zagotavlja kakovostne knjižnične storitve. Presojajo se: ustreznost študijske, strokovne in

³⁹ Prav tam, 28. člen.

⁴⁰ Prav tam, 29. člen.

⁴¹ Prav tam, 30. člen.

⁴² Merila za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov je sprejel Svet Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu na podlagi tretje alineje enajstega odstavka 51.h člena ZVis, na 116. seji dne 19. 7. 2017. O vlogi knjižnic v akreditacijski praksi piše tudi Pivec, 2007.

⁴³ Merila, 2017, 9. člen.

znanstvene literature; založenost knjižnice, dostopnost gradiva, informacijska bibliografska podpora in dostop do baz podatkov; strokovna pomoč zaposlenih v knjižnici; ter razvoj knjižnične dejavnosti”⁴⁴

C) Za spremembo lokacije visokošolskega zavoda v Sloveniji ali dislocirano enoto se med drugim presoja: »primernost prostorov, opreme, knjižnice oziroma dostopa do ustrezne literature in informacijsko-komunikacijska tehnologija«.⁴⁵

2. Strategija razvoja Univerzitetne knjižnice Nove univerze

Za pripravo *Strategije razvoja Univerzitetne knjižnice Nove univerze* v letu 2017, je bilo potrebno upoštevati rezultate evalvacije delovanja obeh visokošolskih knjižnic članic Nove univerze, zahteve uporabnikov, sodobne trende razvoja visokošolskih knjižnic, področja izobraževalnega in raziskovalnega delovanja univerzitetnih članic ter že omenjeno zakonodajo, zahteve Nakvis, strokovne standarde in priporočila ter Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe.

Razvoj UKNU je potekal v osmih razvojnih fazah, in sicer, je bila najprej

1. faza: pripravljen posnetek izhodiščnega stanja obstoječih knjižnic, ki je zajemal:

- inventuro knjižničnega gradiva v obeh obstoječih knjižnicah članic univerze;

- popis osnovnih sredstev v obeh obstoječih knjižnicah članic univerze;

- pregled preteklih in priprava osnov za nova statistična poročila ter samoevalvacije.⁴⁶

Dalje so sledile naslednje razvojne faze in aktivnosti:

2. faza: formalna registracija knjižnice, ki je zajemala:

- pridobitev sigle UKNU ter

- vključitev UKNU v polnopravno članstvo v sistemu COBISS.

si;

⁴⁴ Prav tam, 15. člen.

⁴⁵ Prav tam, 27. člen.

⁴⁶ Upoštevani parametri tudi glede na Poročilo o delu knjižnice: priručnik za izpolnjevanje statističnega vprašalnika (2017).

3. **faza:** določitev minimalnih pogojev in standardov za izvajanje knjižnične dejavnosti na Novi univerzi;
4. **faza:** prostorski in lokacijski načrt UKNU;
5. **faza:** finančni načrt in proračun UKNU;
6. **faza:** konverzija obstoječih COBISS katalogov v skupni UKNU katalog ter fizična selitev gradiva in postavitve v enotno knjižnično zbirko;
7. **faza:** nadgradnja knjižničnih storitev s storitvami v e-okolju;
8. **faza:** evalvacija izvedbe projekta, z upoštevanjem razvoja v prihodnjih petih letih (2018–2022).

Nekatere faze razvoja nove knjižnice so se izvajale daljše časovno obdobje vzporedno z drugimi razvojnimi fazami, druge so se odvijale kot krajše aktivnosti. Ob pripravi *Strategije* so bili določeni tudi vizija in poslanstvo UKNU, strateški, kratkoročni in dolgoročni razvojni cilji s kadrovskim načrtom. Medtem, ko so bili kratkoročni cilji osredotočeni predvsem v kratkotrajne, nekaj mesečne oz. letne aktivnosti povezane z ustanovitvijo UKNU, so bili strateški in dolgoročni cilji usmerjeni v petletno obdobje delovanja UKNU (2017–2021).

2.1. Posnetek izhodiščnega stanja obstoječih knjižnic EVRO-PF in FDŠ

Knjižnična zbirka, knjižnična oprema in celotna zasnova poslovanja UKNU temelji na nekdanjih visokošolskih knjižnicah dveh zasebnih fakultet, ustanovnih članic Nove univerze. Za razvoj UKNU je bila zato najprej pripravljena revizija stanja za obe nekdanji temeljni zbirki: knjižnico Evropske pravne fakultete (dalje EVRO-PF) in knjižnico Fakultete za državne in evropske študije (dalje FDŠ).

V okviru revizije stanja se je izvedla ročna inventura knjižnega gradiva, pregled knjižnične opreme in knjižničnih pogojev za optimalno delovanje knjižnice znotraj obstoječih visokošolskih zavodov (fakultet) ter ocena možnosti uporabe obstoječega gradiva in opreme ob združitvi obeh knjižnic v skupno univerzitetno knjižnico. Opravljeni so bili intervjuji s predstavniki primerljivih univerzitetnih knjižnic v slovenskem prostoru. Zbrani so bili tudi statistični podatki o delovanju posameznih knjižnic članic Nove univerze, nekateri so navedeni v nadaljevanju.

Tabela 1: Statistični podatki knjižnic EVRO-PF in FDŠ za leto 2016 (pred združitvijo)⁴⁷

Statistična entiteta	EVRO-PF	FDŠ
Knjižnična zbirka (enote gradiva): ⁴⁸	7.418	5.569
od tega na novo katalogiziranih v letu 2016 ⁴⁹	438	295
od tega zaključnih nalog	130 (30%)	124 (42%)
Transakcije (skupaj): ⁵⁰	1.809	928
od tega izposoja na dom	818 ⁵¹	346 ⁵²
Člani (skupaj):	499	278
od tega na novo vpisanih v letu 2016	122	29
potencialno število vseh uporabnikov	2.282 ⁵³	1.202 ⁵⁴
Prostori knjižnice (m ²)	65	45
Čitalniški prostori	10	6
Obratovalni čas (dni/teden)	3	2

Iz Tabele 1 je razvidno, da je bila primarno večja knjižnica EVRO-PF, ki je letno nabavljala tudi več gradiva kot knjižnica FDŠ. EVRO-PF je imela razmeroma boljši obisk knjižnice kot FDŠ, vendar tudi bistveno več potencialnih uporabnikov. FDŠ je imela 23 % vpisanih članov glede na potencialno število uporabnikov, EVRO-PF pa malo manj, in sicer 21 %. Knjižnica FDŠ je v letu 2016 beležila le 2,4 % vpis potencialnih uporabnikov. V istem letu je knjižnica EVRO-PF beležila 5,3 % vpis članov glede na potencialno število uporabnikov.

Slaba uporaba in obisk obeh knjižnic se kaže tudi v nizkem številu vseh opravljenih transakcij v obeh knjižnicah na letni ravni. Na EVRO-PF je bilo vseh transakcij 818, od tega je bilo 7,5% transakcij za medknjižnično izposajo. Na FDŠ je bilo vseh opravljenih

⁴⁷ Podatki za posamezno knjižnico izvoženi iz sistema COBISS.si.

⁴⁸ Naslovi in inventarizirane enote po vrsti gradiva, stanje na dan: 05.01.2017, oznaka izpisa: Z-STA-01.

⁴⁹ Naslovi in inventarizirane enote po vrsti gradiva/načinu nabave, izbrano obdobje: 01.01.2016–31.12.2016, oznaka izpisa: Z-STA-02.

⁵⁰ Izposoja na dom, izposoja v čitalnico, podaljšanje roka izposoje, sprememba datuma poteka, transakcija v čitalnici, podaljšanje preko COBISS/OPAC-a.

⁵¹ 62 enot gradiva je bilo izposojenih medknjižnično.

⁵² Od tega je bilo 59 enot gradiva izposojenih medknjižnično.

⁵³ Seštevek 2.188 vseh vpisanih študentov, 24 zaposlenih in 70 pedagoških in raziskovalnih delavcev v letu 2016.

⁵⁴ Seštevek 1.140 vseh vpisanih študentov, 18 zaposlenih in 44 pedagoških in raziskovalnih delavcev v letu 2016.

transakcij 346, kar 17% teh transakcij je bilo zabeleženih za medknjižnično izposajo.

Na slabo uporabo in obisk obeh knjižnic je imel nedvomno vpliv razmeroma neprimeren obratovalni čas obeh knjižnic. EVRO-PF je bila odprta 3 dni na teden, medtem ko FDŠ le dva dni na teden.

2.2. Izpolnjevanje minimalnih pogojev in standardov za izvajanje knjižnične dejavnosti

Glede na navedene podatke o zalogi – knjižnična zbirka (enote gradiva, Tabela 1) – obe visokošolski knjižnici FDŠ in EVRO-PF samostojno v letu 2017 še nista dosegali predvidenega obsega gradiva, ki je kot minimalni pogoj za knjižnice članic univerze oziroma samostojnih visokošolskih zavodov določen po Pravilniku.⁵⁵ V predvidenem skupnem delovanju ob združitvi pa bi njun skupni knjižnični fond obsegal skoraj 13.000 enot gradiva.⁵⁶ Fond je sicer premajhen za univerzitetno knjižnico, ki naj bi po Pravilniku obsegal najmanj 50.000 enot, vendar lahko ob ustanovitvi nove knjižnice predvidimo, da bo knjižnica UKNU dosegla standard v devetih letih od ustanovitve.⁵⁷

Pogoje za kvalitetno izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe iz Pravilnika, navedene v poglavju 1.3.1 pod točkama B in C tega prispevka, sta obe knjižnici FDŠ in EVRO-PF v letu 2017 v veliki meri že izpolnjevali.⁵⁸ Vendar pa so omembe vredni statistični podatki, ki se nanašajo na prirast zaloge gradiva. V knjižnici FDŠ so 42 % prirasta gradiva predstavljala zaključna dela študentov na študijskih programih članice, medtem ko je bil ta odstotek v knjižnici EVRO-PF nekoliko nižji, in sicer 30 % (glej Tabelo 1). Knjižnični fond se je sicer povečal, vendar ne v celoti z nakupom znanstvene literature, ki predstavlja osnovo za študijsko, znanstveno in raziskovalno delo, temveč v velikem deležu predvsem z obveznim izvodom diplomskih, magistrskih in doktorskih del.

Dalje sta v letu 2017 imeli obe knjižnici skupaj skoraj 3.500 potencialnih uporabnikov, ki študirajo, predavajo ali so drugače vpeti v študijski proces Nove univerze,⁵⁹ kar pomeni, da bi morali ime-

⁵⁵ Pravilnik, 2003, 25. člen.

⁵⁶ Natančneje 12.987 enot v letu 2017.

⁵⁷ Pravilnik, 2003, 56. člen.

⁵⁸ Prav tam, 25. - 31. člen

⁵⁹ Natančneje 3.484 vseh potencialnih uporabnikov (glej Tabela 1). »Izraz potencialni uporabniki visokošolske knjižnice uporabljamo za študente, vpisane na visokošolski zavod, in za zaposlene na

ti skupaj okvirno 70 čitalniških mest, če bi hoteli zadostiti pogoju iz točke E navedene v poglavju 1.3.1 tega prispevka.

Pogoju iz točke D iz poglavja 1.3.1 sta obe knjižnici FDŠ in EVRO-PF z dvema zaposlenima v bibliotekarkama že izpolnjevali,⁶⁰ prav tako sta izpolnjevali pogoje o ustrezni opre- mi. Zagotavljali sta vsaj 1 računalniško mesto na vsakih 300 po- tencialnih uporabnikov, kar pomeni, da je vsaka visokošolska knjižnica že ob reviziji stanja zagotavljala vsaj 6 čitalniških mest z računalniki za uporabnike.

2.3. Pridobitev sigle UKNU ter vključitev UKNU v polnopravno članstvo v sistemu COBISS.SI

Sigla je nacionalna identifikacijska številčna oznaka, ki eno- značno označuje knjižnice delujoče v knjižničnem sistemu Slove- nije. Sigla je tudi oznaka, s katero se posamezna knjižnica iden- tificira znotraj sistema COBISS.si – nacionalnega knjižničnega informacijskega sistema z vzajemno katalogizacijo.⁶¹ Čeprav sta imeli obe obstoječi knjižnici članici Nove univerze (EVRO-PF in FDŠ) že lastne sigle, je bila novoustanovljeni knjižnici Nove uni- verze dodeljena nova sigla. Pravila o dodeljevanju sigle za primere prenehanja delovanja oz. združitve dveh ali več knjižnic namreč določajo: »V primeru, da se več knjižnic ali sorodnih organizacij, ki jim je bila sigla že dodeljena, združi v organizacijsko celoto, se novi organizaciji določi nova sigla.«⁶²

Narodna in univerzitetna knjižnica je Univerzitetni knjižnici Nove univerze – UKNU dne 19. 06. 2017 dodelila naslednjo siglo: SI 51018. Hkrati je bila UKNU vpisana tudi v razvid knjižnic.⁶³ Sle- dil je podpis Pogodbe o sodelovanju in polnopravnem članstvu UKNU v sistemu COBISS.SI, ki jo je Nova univerza z IZUM-om podpisala dne 26. 9. 2017. Po podpisu pogodbe o sodelovanju in polnopravnem članstvu UKNU v sistemu COBISS.SI so se lahko pričeli postopki združevanja gradiva iz prej obstoječih obeh knji- žnic EVRO-PF in FDŠ v skupen knjižnični katalog UKNU s postop- ki za konverzijo kataložnih baz.

visokošolskem zavodu, tj. visokošolske učitelje in sodelavce ter znanstvene delavce. (Standardi, 2021, str. 50).

⁶⁰ Pravidnik, 2003, 28. člen.

⁶¹ Tudi stalna evidenčna in identifikacijska številka knjižnice v razvidu knjižnic, kooperativnem katalo- gu; sin. knjižnična številka (Bibliotekarski terminološki slovar, 2017, e-*vir*).

⁶² Pravila o dodeljevanju sigle, 2013, člen 5.

⁶³ Razvid knjižnic, 2022, e-*vir*.

2.4. Prostorski in lokacijski načrt UKNU

V Strokovnih standardih je skladno s svetovnimi smernicami navedeno, da morajo biti prostori visokošolske knjižnice »umeščeni v bližini prostorov, kjer potekata izobraževalni in znanstvenoraziskovalni proces visokošolskega zavoda« ter »primerno veliki, funkcionalni, prilagodljivi in opremljeni tako, da omogočajo varno in racionalno hranjenje knjižničnega gradiva ter njegovo učinkovito uporabo, raznovrstno ponudbo knjižničnih storitev ter primerne pogoje za dejavnosti uporabnikov in izvajanje delovnih procesov knjižnice. V prostorih morajo biti zagotovljene tudi primerne okoljske razmere, kot so ustrezna osvetlitev, prezračevanje, zvočna zaščita, temperatura in vlaga.«⁶⁴

Prostori naj bi omogočali možnost širitve oz. prilagajanja »v skladu z razvojem informacijske in komunikacijske tehnologije, spremenjenimi potrebami uporabnikov ter spremembami v ponudbi knjižničnih storitev in informacijskih virov.«⁶⁵ Za univerzitetne knjižnice Strokovni standardi priporočajo »samostojno knjižnično zgradbo, prostorsko umeščeno tako, da je v središču univerzitetnega kampusa, oziroma da je čim lažje dostopna uporabnikom z univerze.«⁶⁶

Študijski proces na članicah Nove univerze se izvaja na različnih lokacijah (Slike 1-4):

1. Vse članice izvajajo predavanja in izpite na lokaciji študijskega centra v Ljubljani.⁶⁷

2. Vse članice organizirajo dogodke povezane s študijem in znanstvenim raziskovanjem ter druge strokovne dogodke na lokaciji študijskega centra v Ljubljani.

3. Nova univerza ima sedež v Novi Gorici,⁶⁸ skupne dogodke (npr. seje) pa organizira na lokaciji študijskega centra v Ljubljani.⁶⁹

4. EVRO-PF ima sedež v Novi Gorici, predavanja in izpite pa izvaja tudi na lokaciji študijskega centra v Ljubljani in v Kranju.

5. FDŠ ima prostore v Kranju,⁷⁰ predavanja pa izvaja še v Ljubljani in v Mariboru.⁷¹

6. FSMŠ ima sedež v Ljubljani, kjer izvaja tudi predavanja.⁷²

⁶⁴ Standardi, 2021, str. 21.

⁶⁵ Prav tam.

⁶⁶ Prav tam.

⁶⁷ Naslov: Mestni trg 23, 1000 Ljubljana.

⁶⁸ Naslov: Delpinova ulica 18/b, 5000 Nova Gorica.

⁶⁹ Naslov: Mestni trg 23, 1000 Ljubljana.

⁷⁰ Naslov: Žanova ulica 3, 4000 Kranj.

⁷¹ Naslov: predhodno Črtomirova ulica, v letu 2022 Prešernova ulica 17, 2000 Maribor.

⁷² Naslov: Mestni trg 23, 1000 Ljubljana.

Slika 1-5: Lokacije Nove univerze: Ljubljana, Nova Gorica, Kranj, Maribor (vir: spletne strani članic NU, 2022).

Za Centralno enoto skupne univerzitetne knjižnice je bila tako izbrana lokacija Nove univerze v Ljubljani, ki se nahaja na preseku med različnimi lokacijami, kjer izobraževalni proces NU poteka in kjer deluje študijski center kot povezovalna točka med različnimi lokacijami po Sloveniji. Univerza je dodatno najela ter prenovila prostore na tej lokaciji v Ljubljani v že obstoječi stavbi ter s tem zagotovila primernost in uporabnost prostorov za potrebe Univerzitetne knjižnice Nove univerze, skladno z navedbami v Strokovnih standardih.⁷³ Centralna enota UKNU je bila tako

Slika 6-8: Stavba Nove univerze na Mestnem trgu 23, Centralna enota UKNU (foto: arhiv UKNU, 2018)

⁷³ Standardi, 2021, str. 21.

registrirana na lokaciji Nove univerze v Ljubljani, najprej na Cankarjevem nabrežju 11, s prenovo vhoda pa se je naslov preselil na Mestni trg 23 (Slika 6-8).

Dalje so bile v okviru UKNU vzpostavljene še naslednje enote – izposojevališča – univerzitetne knjižnice na drugih lokacijah univerze, ki se bodo v nadaljnjih desetletjih še razvijale in bodo omogočile širitev in pridobitev vsaj 70 čitalniških mest z dodatnimi prostori za študij:⁷⁴

- Enota Kranj, ki deluje v času izobraževalnega procesa na sedežu FDŠ.

- Enota Nova Gorica, ki deluje v času izobraževalnega procesa na lokaciji študijskega centra Nova Gorica.

- Enota Maribor, zaloga in izposoja še nista vzpostavljeni zaradi selitve in akreditacije nove lokacije.

V Strokovnih standardih je navedeno, da je velikost prostorov visokošolske knjižnice »odvisna od vrste in števila potencialnih uporabnikov ter njihovih informacijskih potreb, obsega in značilnosti knjižnične zbirke, vrste in obsega knjižničnih storitev ter števila zaposlenih v knjižnici.«⁷⁵ UKNU omogoča postavitev gradiva v prostem pristopu ter čitalniški in študijski del na več kot 120 m² uporabne površine, kar zagotavlja primeren prostor za okvirno 3.500 potencialnih uporabnikov UKNU. UKNU ima na lokaciji Centralne enote za svoje delovanje na razpolago tudi različne vrste prostorov, kot so: prostor za individualni študij in skupinsko delo z dovolj velikimi mizami in računalniki; dostop do prostorov za gibalno ovirane osebe; prostore ali možnost za tiskanje in kopiranje gradiva; ter prostore za počitek in sprostitev. Na lokaciji Centralne enote UKNU je prostor dostopen z dvigalom neposredno vsem, tudi uporabnikom s fizično oviranostjo kot navajajo Strokovni standardi.⁷⁶

V UKNU je primerno urejen prostor tudi za knjižnične delavce, ki morajo glede na Strokovne standarde imeti primerne delovne prostore za izvajanje tako najzahtevnejših strokovnih del kot tudi enostavnejših tehničnih in manipulativnih del,⁷⁷ za usposabljanje in izobraževanje uporabnikov, za prireditve, ipd. Zaposleni v UKNU imajo čajno kuhinjo, sanitarije in garderobo. Stavba, kjer

⁷⁴ Glej: COLIB.si, 2022, e-vir.

⁷⁵ Standardi, 2021, str. 22.

⁷⁶ »Knjižnična zgradba, prostori in oprema visokošolske knjižnice naj bodo načrtovani tako, da jih bodo lahko enakovredno uporabljale tudi osebe s funkcionalno oviranostjo« (Standardi, 2021, str. 23).

⁷⁷ Prav tam.

Slika 9: Univerzitetna knjižnica Nove univerze, Centralna enota, osrednji prostor in študijski kotichek (foto: arhiv UKNU, 2018)

se Centralna enota UKNU nahaja, pa zagotavlja tudi sejne sobe in učilnice ter dodatne pisarne.

Na lokacijo Centralne enote UKNU je bilo mogoče združiti in smiselno uporabiti tudi obstoječo tehnično opremo iz nekdanjih knjižnic EVRO-PF in FDŠ, ter poleg knjižničnega gradiva preseliti še:

- mize in računalniško opremo iz FDŠ in EVRO-PF za uporabo v skupnih čitalniških prostorih (pridobitev dodatnih čitalniških mest);

- police iz FDŠ in EVRO-PF za postavitve knjižničnega gradiva (pridobitev prostora za dodatnih 3.000 enot gradiva).

2.5. Konverzija obstoječih COBISS katalogov v skupni UKNU katalog ter postavitve gradiva v enotno knjižnično zbirko UKNU

Konverzija COBISS katalogov EVRO-PF in FDŠ v skupen COBISS katalog UKNU je potekala v sodelovanju med predstavniki UKNU in IZUM - Instituta informacijskih znanosti, Maribor, na

podlagi predhodno pripravljene specifikacije za izvedbo konverzije, ki je vključevala vse posamezne segmente dela v sistemu COBISS, UDK postavitev ter zalogo v obstoječih knjižnicah. Za temeljno izhodišče je bil izbran obsežnejši katalog EVRO-PF, gradivo iz kataloga FDŠ pa je bilo s konverzijo vključeno v izhodiščni katalog. Po konverziji knjižničnih katalogov v skupni knjižnični katalog UKNU je znašal obseg vsega gradiva v katalogu UKNU 13.263 zapisov za fizične enote gradiva.⁷⁸

Po izvedeni računalniški konverziji COBISS katalogov je sledila fizična selitev gradiva iz različnih lokacij nekdanjih knjižnic na skupno UKNU Centralno enoto. Gradivo, ki je bilo s konverzijo združeno v skupni računalniški katalog, je bilo potrebno na novo inventarizirati ter opremiti z novimi signaturnimi nalepkami UKNU na podlagi ustrezne UDK postavitvene sistematike, ki je bila dopolnjena s področji fakultete FSMŠ.

Sledil je ponovno inventurni popis gradiva, ki je potekal zaradi določitve natančnega števila knjižničnega gradiva, ki ga knjižnica dejansko ima po opravljeni selitvi, da bi bile knjižnične evidence usklajene s stanjem na policah. V temeljni knjižnični fond UKNU je bilo:

- iz knjižnice EVRO-PF v knjižnico UKNU prenesenih 7.916 enot knjižničnega gradiva.
- iz knjižnice FDŠ v knjižnico UKNU prenesenih 5.754 enot knjižničnega gradiva.

Obseg gradiva UKNU se je v letu 2017 v primerjavi s stanjem v letu 2016 povečal za dodatnih 2.306 enot knjižničnega gradiva, ki pri konverziji katalogov niso bile upoštevane, saj še niso bile katalogizirane. Te enote so bile evidentirane pri izvedeni inventuri v UKNU po selitvi gradiva. Tako je tvorilo temeljno zbirko UKNU po končani selitvi skupaj 15.569 enot gradiva (Tabela 2).⁷⁹ Dodatne enote za zbirko UKNU:

- Za študijske programe EVRO-PF je bilo v letu 2017 dodatno pridobljenih skupaj 192 enot knjižničnega gradiva, ki v času konverzije še niso bile evidentirane v sistemu COBISS.
- Na EVRO-PF so študenti oddali dodatnih 180 zaključnih na-

⁷⁸ »Univerzitetna knjižnica ima najmanj 50.000 enot gradiva in naroča ali omogoča dostop vsaj do 1000 redno naročenih naslovov serijskih publikacij. Knjižnica članice univerze oziroma samostojnega visokošolskega zavoda ima vsaj 10.000 enot gradiva in najmanj po 2 izvoda študijskega gradiva, predpisanega na članici univerze ali samostojnem visokošolskem zavodu. Omogoča dostop do vsaj 100 naslovov serijskih publikacij« (Pravilnik, 2012, 25. člen).

⁷⁹ Stanje na dan 11. 5. 2018.

log, ki v času konverzije še niso bile evidentirane v sistemu COBISS.

– Na FDŠ so študenti oddali dodatnih 39 zaključnih nalog, ki v času konverzije še niso bile evidentirane v sistemu COBISS.

– Za študijske programe FSMŠ je bilo v letu 2017 dodatno pridobljenih skupaj 1.895 enot knjižničnega gradiva, ki v času konverzije še niso bile evidentirane v sistemu COBISS.

Tabela 2: Stanje zaloge gradiva pred in po konverziji katalogov EVRO-PF in FDŠ v skupni UKNU katalog po izvedeni inventuri⁸⁰

Leto	EVRO-PF	FDŠ	UKNU
2015	6.648	5.274	X
2016	7.443	5.567	X
2017	7.916	5.754	15.569
2018	X	X	11.541 ⁸¹

2.6. Nadgradnja storitev UKNU s storitvami v e-okolju

Pri strateškem razvoju nove in sodobne univerzitetne knjižnice UKNU je bilo pomembno upoštevati tudi digitalno transformacijo družbe in sodobnega izobraževalnega okolja, ki omogoča hiter pretok znanja k uporabnikom na zanesljiv način ter premik fizičnega okolja knjižnic v neomejeno informacijsko okolje, brez ovir pri prenosu in deljenju znanja. Sodoben razvoj visokošolskih knjižnic narekuje med drugim predvsem: gradnjo institucionalnih repozitorijev, informacijsko opismenjevanje, sodelovanje knjižnice v e-učnem okolju za kompetenčno učenje in poučevanje (integracija v študijski proces), nove inovativne tehnologije in storitve dostopa do gradiva na daljavo, znanstveno komuniciranje (upravljanje znanstvene založbe) in odprti dostop do znanstvenih objav.⁸²

⁸⁰ Glej tudi Abe, 2014, str. 15.

⁸¹ Večji odpis zastarelega in neprimerne gradiva v letu 2018.

⁸² »Odperta dostopnost znanj se zagotavlja z učinkovito vključenostjo v evropski visokošolski prostor, z učinkovitim upravljanjem in financiranjem razvoja ter zagotavljanjem mednarodne skladnosti nacionalnega ekosistema odprte znanosti (dostopnost infrastruktur, zbirk podatkov), z uvedbo sodobnih načinov vrednotenja dejavnosti v skladu z načeli odprte znanosti (kot npr. DORA, Leidenski manifest, smernice ERAC), zagotavljanjem skladnosti rezultatov znanstvenih raziskav z načeli FAIR (najdljivi / »Findable«, dostopni / »Accessible«, povezljivi / »Interoperable« in vnovič uporabljivi / »Reusable«) z zagotovitvijo polne in takojšnje odprte dostopnosti (ob upoštevanju upravičenih izjem) ter spodbujanjem razvoja državne visokošolske in znanstvene založniške dejavnosti za delovanje po načelih odprte znanosti.« (Resolucija, 2022, člen U 1.7).

V skladu z navedenim so bile v UKNU knjižnične storitve že v začetnem letu delovanja UKNU v 2018 nadgrajene z informacijsko podporo v naslednjih segmentih:

- Dostop do mednarodnih in drugih baz podatkov in informacijskih virov prek IP-naslovov z vseh lokacij univerze ter z geslom za oddaljen dostop (Scopus, Sage, EBSCO MGC, SpringerLink, IUS-Info in ProQuest).

- Dostop do celotnih besedil zaključnih nalog prek novega institucionalnega repozitorija UKNU,⁸³ ki deluje v okviru Repozitorija samostojnih visokošolskih in višješolskih izobraževalnih organizacij.⁸⁴

- Ureditev izpisa Sicris Bibliografski kazalci uspešnosti za izvolitev v naziv za habilitacije na Novi univerzi za vse raziskovalce in člane akademskega zbora.

- Tehnični pregled zaključnih nalog in detekcija podobnih vsebin z uporabo slovenskega orodja DPV ter izobraževanje in svetovanje za uporabnike glede metodologije znanstvenega pisanja.

- Razvoj novega spletnega mesta v okviru projekta DEUS – *Digitalna enciklopedija slovenske državnosti in ustavnosti* za zagotovitev študijskih in drugih znanstvenih gradiv v elektronski obliki.⁸⁵

Knjižnice EVRO-PF in FDŠ so se že pred ustanovitvijo UKNU pridružile konzorcijema, ki ju vodita NUK in CTK, nabavo elektronskih virov pa sta zagotavljali tudi samostojno. Nabava elektronskih virov se je ohranila in celo povečala po ustanovitvi UKNU, ki od leta 2018 samostojno nabavlja: EBSCO Military and Government Collection (oddaljen dostop), Pravni informacijski portal Ius-Info (oddaljen dostop) in portal revije Pravna praksa (dostop z lokacije knjižnice). Preko članstva v konzorcijih NUK in CTK pa UKNU nabavlja: Scopus (konzorcij CTK, oddaljen dostop), Sage (konzorcij NUK, oddaljen dostop), EBSCO Academic Search Premier (konzorcij NUK, oddaljen dostop), SpringerLink (konzorcij CTK, dostop z lokacije knjižnice).⁸⁶ Dodatno UKNU gradi lastne podatkovne zbirke:

⁸³ Več o odprtem dostopu do znanstvenih objav glej Nacionalna strategija odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015-2020 (2015). Odprto znanost ter odprti dostop do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov obravnava tudi Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZrID, 2021, mdr. členi 40-42).

⁸⁴ Glej: ReVIS, 2022, e-vir.

⁸⁵ Sofinancirano iz sredstev MIZŠ. Glej: DEUS, 2019, e-vir.

⁸⁶ Samoevalvacijsko poročilo Univerzitetne knjižnice Nove univerze za leto 2021, str. 11.

- E-Komentar Ustave Republike Slovenije (samostojno, izdaja iz 2002 in 2011 prostodostopni, izdaja iz 2019 plačljiva),
- E-Enciklopedija slovenske osamosvojitve, državnosti in ustavnosti (samostojno, prostodostopna),
- Arhiv revije Dignitas (samostojno, starejše številke, prostodostopen),
- Repozitorij samostojnih visokošolskih in višješolskih izobraževalnih organizacij – Revis (v sodelovanju, prostodostopen).

2.7. Finančni načrt in proračun UKNU

Za namene knjižnične dejavnosti so Upravni odbori fakultet članic Nove univerze na letni ravni sprejeli in namenili določen delež finančnih sredstev za gradnjo zbirke knjižnic FDSŠ in EVRO-PF, za nabavo informacijskih virov, izobraževanje zaposlenih ter druge storitve. Ob združitvi knjižnic v skupno univerzitetno knjižnico UKNU so se članice Nove univerze zavezale, da na enak način in vsaj v enakem obsegu financirajo knjižnično dejavnost na univerzi, pod pogojem, da UKNU zagotavlja knjižnične storitve za vse članice univerze pod enakimi pogoji.

Fakultete članice Nove univerze tako zagotavljajo primeren obseg sredstev za nakup fizičnega gradiva in konzorcijskih virov ter sredstev za gradnjo repozitorija in drugih e-virov, kar omogoča kvalitetno podporo študijskega procesa ter raziskovalne dejav-

Slika 10: Okvirni razrez stroškov v UKNU po podatkih za študijski leti 2017/2018 in 2020/2021

nosti inštitutov in centra Nove univerze. Največji delež sredstev UKNU nameni za nakup informacijskih virov, kar 55 % za samostojno nabavo ali v obliki konzorcijev (Slika 10), kar je glede na digitalno transformacijo in zahteve uporabnikov tudi primerno.

3. Evalvacija izvedbe projekta in razprava

Projekt združitve visokošolskih (fakultetnih) knjižnic članic Nove univerze v skupno Univerzitetno knjižnico Nove univerze – UKNU – je bil uspešno realiziran. Implementacija UKNU v novo univerzitetno okolje je bila popolna in optimalno izvedena v roku enega leta, nova knjižnica pa vzpostavljena z vsemi segmenti sodobne univerzitetne knjižnice.

Temeljni izziv novoustanovljene knjižnice predstavlja obseg knjižničnega fonda UKNU (Tabela 3). Univerzitetne knjižnice naj bi po Pravilniku namreč obsegale najmanj 50.000 enot gradiva ter omogočale dostop do 1000 naslovov serijskih publikacij.⁸⁷

Tabela 3: Stanje zaloge gradiva v katalogu UKNU po letih od ustanovitve (2017–2022)

Leto	EVRO-PF	FDŠ	UKNU
2017	7.916	5.754	15.569
2018	X	X	11.541 ⁸⁸
2019	X	X	12.859
2020	X	X	13.533
2021	X	X	13.883
2022	X	X	14.665

Pravilnik tudi navaja, da morajo novoustanovljene knjižnice »doseči minimalni obseg zbirke, določen v Pravilniku, v roku 9 let od svoje ustanovitve«,⁸⁹ kar omogoča UKNU, da poveča obseg knjižnične zbirke do leta 2027. Slednje pomeni, da bi morala UKNU na letni ravni pridobiti okoli 7.000 enot novega fizičnega gradiva, kar je glede na statistiko pridobivanja gradiva v zadnjih petih letih, kjer predstavlja največje povečanje zbirke pridobitev 1.318 enot med leti 2018 in 2019 (Tabela 3), razmeroma težko dosegljivo.

⁸⁷ Pravilnik, 2003, člani 25. do 31.

⁸⁸ Večji odpis zastarelega in neprimerne gradiva v letu 2018.

⁸⁹ Prav tam, 56. člen.

Vendar pa je nujno upoštevati tudi sodoben informacijski razvoj ter vlogo visokošolskih knjižnic v hitro-razvijajoči se znanosti in visokem šolstvu, kjer so med najpomembnejšimi predvsem kvalitetni elektronski viri z oddaljenim dostopom in ne več fizična zbirka gradiv. Pravilnik ne navaja ali sodijo v obseg zbirke le fizična gradiva ali tudi elektronska. Nabava elektronskih virov se je v UKNU v petletnem obdobju od ustanovitve bistveno povečala⁹⁰ in tako UKNU v letu 2022 zagotavlja dostop do celih besedil 8.319 elektronskih serijskih publikacij in 30.000 elektronskih knjig, s čimer že po petih letih od ustanovitve skoraj izpolnjuje pogoje iz Pravilnika.

Dodatno pozornost pri evalvaciji dejavnosti UKNU bi veljalo nameniti tudi članstvu v UKNU. V letu 2018 je bilo število vpisanih članov v UKNU skupaj 1.210 od približno 3.500 potencialnih uporabnikov, kar je 34,5% ali več kot ena tretjina vseh potencialnih uporabnikov UKNU v letu 2018. Po petih letih delovanja, v letu 2022, ima UKNU skupaj približno 3.000 vseh potencialnih uporabnikov⁹¹ in 746 aktivnih članov, kar je 25 % oziroma le ena četrtnina vseh potencialnih uporabnikov (Tabela 4).

Tabela 4: Število vpisanih članov v knjižnice članic NU po letih

Leto	člani EVRO-PF	člani FDŠ	člani UKNU
2016	499	278	X
2017	774 ⁹²	323 ⁹³	X
2018	X	X	1.210 ⁹⁴
2019	X	X	830 ⁹⁵
2020	X	X	765 ⁹⁶
2021	X	X	692 ⁹⁷
2022	X	X	746 ⁹⁸

⁹⁰ UKNU v letu 2022 zagotavlja dostop do mednarodnih in drugih baz podatkov in informacijskih virov prek IP-naslovov in oddaljen dostop do Scopus, Sage, EBSCO Academic Search Premier, SpringerLink, IUS-Info, Pravna praksa, ProQuest, EBSCO Military and Government Collection, Lex Localis.

⁹¹ Skupaj 2.993 vseh potencialnih uporabnikov.

⁹² Podatek na dan 31. 12. 2017.

⁹³ Podatek na dan 31. 12. 2017.

⁹⁴ Podatek na dan 16. 11. 2018.

⁹⁵ Podatek na dan 31. 12. 2019.

⁹⁶ Podatek na dan 31. 12. 2020.

⁹⁷ Podatek na dan 31. 12. 2021.

⁹⁸ Podatek na dan 22. 12. 2022.

Pri obravnavi števila članov UKNU za leta 2020, 2021 in delno tudi za 2022 je pomembno upoštevati spremenjene razmere ter prilagojeno delovanje UKNU zaradi epidemije virusa SARS-CoV-2. UKNU je v navedenih letih prilagodila organizacijo in delovanje knjižničnih storitev na podlagi sprejetih ukrepov in priporočil za zajezitev širjenja bolezni in jih je ves čas epidemije ustrezno prilagajala predvsem z delovanjem v spletnem okolju in na daljavo, kar je posledično vplivalo tudi na število fizično vpisanih članov v knjižnico.⁹⁹ V letu 2022 je število članov ponovno naraslo na obseg iz leta 2020, s primerno vpetostjo UKNU v visokošolsko okolje Nove univerze pa se lahko predvideva tudi postopno povečanje števila članov knjižnice.

»Knjižnica je srce univerze« je nekoč davno dejal predsednik Univerze Harvard, Charles Eliot, zato je zelo pomembno, da je bila ustanovitev Univerzitetne knjižnice Nove univerze uspešen projekt, ki pa se mora razvijati in nadgrajevati še naprej skladno s sodobnimi trendi visokošolskega razvoja.

LITERATURA IN VIRI

Samostojne publikacije

- Poročilo o delu knjižnice: priročnik za izpolnjevanje statističnega vprašalnika (2017). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Revizijsko poročilo: učinkovitost ureditve javne službe in razmejevanja od ostalih dejavnosti javnih zavodov. (2021). Ljubljana: Računsko sodišče.
- Stopar, V. (2022). Zadovoljstvo uporabnikov s knjižničnimi storitvami Univerzitetne knjižnice Nove univerze med epidemijo COVIDA-19: pisna naloga za bibliotekarski izpit.

Članki v revijah

- Abe, M. (2014). Inventura knjižničnega gradiva: uvodni pregled. Knjižnica, let. 58, št. 4, str. 13-39.
- Pivec, F. (2007). Mariborska deklaracija o pomenu knjižnic za kakovost univerz. Organizacija znanja, let. 12, zv. 1.

Prispevki v zbornikih, enciklopedični sestavki in poglavja v knjigah

- Ambrožič, M. (2008). Kakovost univerze in visokošolskih knjižnic. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, str. 59-83.
- Kakovost v visokošolskih in specialnih knjižnicah (2008). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Miholič, P. (2013). Univerza na Primorskem Univerzitetna knjižnica: od idej (2003) prek mej (2013) do cilja (2023). V: Knjižničarski izzivi: vizija, strategija, taktika: 2003-2013-2023/ M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, str. 161-174.

⁹⁹ Več glej Stopar, 2022.

Pravni viri

- Merila za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (2017). Ljubljana: Svet Nacionalne agencije Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu.
- Odlok o ustanovitvi Univerze na Primorskem (Uradni list RS, št. 13/03, 79/04, 36/06, 137/06, 67/08, 85/11, 17/15, 9/17, 26/17, 8/19, 44/21 in 186/21).
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (Uradni list RS, št. 73/03, 70/08 in 80/12).
- Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva do 2030 (ReNPVŠ30). Uradni list RS, št. 49/22.
- Standardi in smernice za zagotavljanje kakovosti v evropskem visokošolskem prostoru (ESG). (2005). Helsinki: Evropsko združenje za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu. Slovenski prevod 2016. Nacionalna agencija RS za kakovost v visokem šolstvu, NAKVIS-SQAA.
- Statut Univerze v Ljubljani (Uradni list RS, št. 4/17, 56/17, 56/17, 14/18, 39/18, 57/18, 66/18, 10/19, 22/19, 36/19, 47/19, 82/20, 104/20, 168/20, 54/21, 97/21, 159/21, 162/21, 163/21 – popr., 202/21, 39/22, 49/22, 60/22, 135/22 in 156/22).
- Statut Univerze v Mariboru (uradno prečiščeno besedilo) (Uradni list RS, št. 46/12).
- Strategija razvoja Nove univerze 2021 – 2024. (2020). Nova Gorica: Nova univerza.
- Strokovni standardi in priporočila za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic (za obdobje okošolske knjižnice. V Kakovost v visokošolskih in specialnih k 2012–2020). (2012). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.
- Strokovni standardi in priporočila za visokošolske knjižnice (za obdobje od 1. junija 2021 do 31. maja 2030) (2021). Ljubljana: Ministrstvo za kulturo RS, Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.
- Zakon o gospodarskih javnih službah (ZGJS). Uradni list RS, št. 32/93, 30/98 – ZLPP0, 127/06 – ZJZP, 38/10 – ZUKN in 57/11 – ORZGS40.
- Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15.
- Zakon o visokem šolstvu (ZVis). Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 109/12, 85/14, 75/16, 61/17 – ZUPŠ, 65/17, 175/20 – ZIUOPDVE, 57/21 – odl. US, 54/22 – ZUPŠ-1 in 100/22 – ZSZUN.
- Zakon o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21).

Spletni viri

- AJPES, Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve, <https://www.ajpes.si/>, 3.1.2023.
- Bibsis, 2021, Narodna in univerzitetna knjižnica, <https://bibsis.nuk.uni-lj.si/predstavitev>, 4.1.2023.
- COLIB.SI – podatki o slovenskih knjižnicah, <https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/colib?mode=expert>, 4.1.2023.
- DEUS, Pravna digitalna enciklopedija in učilnica Slovenije, 2019. <http://deus.nova-uni.si/>, 3.1.2023.
- Kanič I., et al. (2011). Bibliotekarski terminološki slovar. Kamnik: Amebis; Ljubljana, <http://www.termina.net/slovarji/85/bibliotekarski-terminoloski-slovar>, 4.1.2023.
- NAKVIS, Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu, <http://www.nakvis.si/>, 3.1.2023.
- Nova univerza, Univerzitetna knjižnica Nove univerze (2022). IZUM, COLIB.SI – podatki o slovenskih knjižnicah, <https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/colib/uknu?search=colib%3Fc%3Duknu%26max%3D10%26sort%3Ddef>, 4.1.2023.
- Letno poročilo Univerze na Primorskem za leto 2017 (2018). <https://www.upr.si/sl/resources/files/univerza/temeljni-dokumenti/letno-porocilo-up-2017-red.pdf>, 4.1.2023.
- Letno poročilo Univerze na Primorskem za leto 2021 (2022). <https://www.upr.si/si/univerza/temeljni-dokumenti/>, 4.1.2023.
- Letno poročilo Univerze v Mariboru za leto 2017 (2018). Univerza v Mariboru, https://ukm.um.si/sites/default/files/u6/letno_porocilo_2017.pdf, 4.1.2023.
- Letno poročilo Univerze v Mariboru za leto 2021 (2022). Univerza v Mariboru, https://www.um.si/wp-content/uploads/2021/12/Poslovno-porocilo-UM-2020_scan.pdf, 4.1.2023.
- Lokacije Univerze v Novi Gorici, <http://www.ung.si/sl/a-z/>, 4.1.2023.
- Poročilo o delu Univerze v Novi Gorici 2017 (2018). <https://www.ung.si/documents/8/letno-ung-2017.pdf>, 4.1.2023.
- Poročilo o delu Univerze v Novi Gorici 2021 (2022). https://www.ung.si/documents/915/Letno_porocilo_2021.pdf, 4.1.2023.
- Pravila o dodeljevanju sigle, (2013), Narodna in univerzitetna knjižnica, https://iris.nuk.uni-lj.si/media/filer_public/6b/7f/6b7f52c8-20ec-4f7a-ae9d-4511cb29d04e/sigla.pdf, 4.1.2023.
- Razvid knjižnic, (2021), Narodna in univerzitetna knjižnica, <https://iris.nuk.uni-lj.si/sl/razvoj/razvid-knjiznic/>, 4.1.2023.

ReVIS - Repozitorij samostojnih visokošolskih in višješolskih izobraževalnih organizacij (2022), Univerza v Mariboru, Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko, <https://revis.openscience.si/info/index.php/slo/>, 4.1.2023.

SICRIS, Informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji, Institut informacijskih znanosti v Mariboru, 2022. <https://cris.cobiss.net/ecris/si/sl>, 3.1.2023.

Univerza v Ljubljani, Univerza v številkah, https://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/univerza_v_stevilkah/, 4.1.2023.